

STRATEGICKÝ PLÁN SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY 2023–2027

SYSTÉM PODMÍNĚNOSTI OD ROKU 2023

Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)

Povinné požadavky na hospodaření (PPH)

- STANDARDY DOBRÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO STAVU PŮDY
- 1. ZACHOVÁNÍ POMĚRU TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ K ZEMĚDĚLSKÉ PLOŠE
- 2. OCHRANA MOKŘADŮ A RAŠELINIŠŤ
- 3. ZÁKAZ VYPALOVÁNÍ STRNIŠŤ NA ORNÉ PŮDĚ
- 4. ZŘÍZENÍ OCHRANNÝCH PÁSŮ U ÚTVARŮ POVRCHOVÝCH VOD
- 5. OBHOSPODAŘOVÁNÍ PŮDY ZPŮSOBEM, KTERÝ SNIŽUJE RIZIKO DEGRADACE PŮDY A EROZE, VČETNĚ ZOHLEDNĚNÍ SKLONU SVAHU
- 6. MINIMÁLNÍ POKRYV PŮDY PRO ZAMEZENÍ VZNIKU HOLÉ PŮDY V NEJCITLIVĚJŠÍCH OBDOBÍCH
- 7A. STŘÍDÁNÍ PLODIN NA ORNÉ PŮDĚ
- 7B. OMEZENÍ PLOCHY JEDNÉ PLODINY
- 8A. MINIMÁLNÍ PODÍL VÝMĚRY ZEMĚDĚLSKÉ PLOCHY VYHRAZENÝ PRO NEPRODUKČNÍ PLOCHY
- 8B. ZACHOVÁNÍ KRAJINNÝCH PRVKŮ
- 8C. ZÁKAZ OŘEZU DŘEVIN V OBDOBÍ HNÍZDĚNÍ A ODCHOVU MLÁĐAT
- 9. ZÁKAZ PŘEMĚNY NEBO ORBY TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ OZNAČENÝCH JAKO ENVIRONMENTÁLNĚ CITLIVÉ OBLASTI S TRVALÝMI TRAVNÍMI POROSTY V LOKALITÁCH SÍŤE NATURA 2000

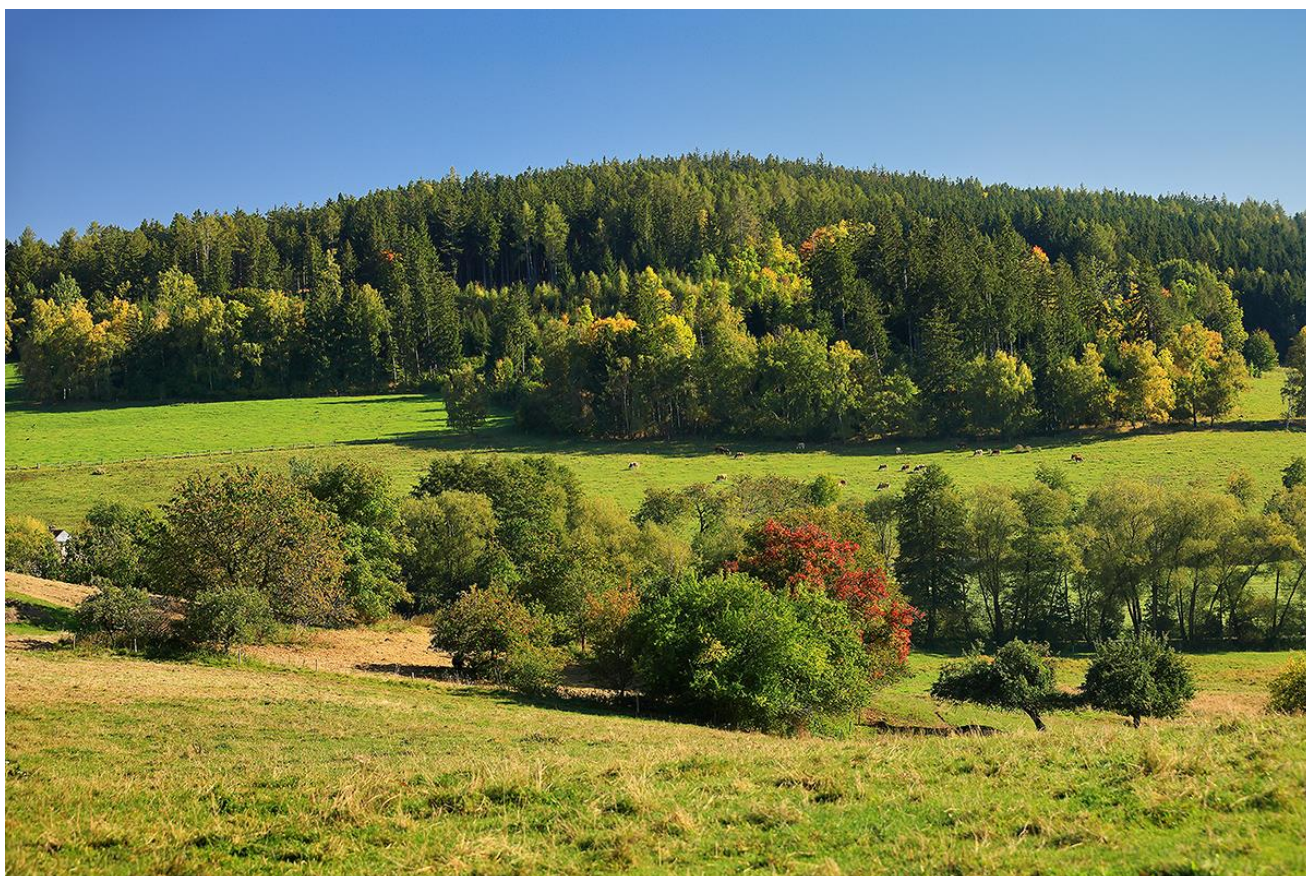
V návaznosti na předchozí systém podmíněnosti realizovaný do roku 2022 se stejně v novém období Společné zemědělské politiky (SZP) od roku 2023 **váže plné čerpání podpor zemědělci na plnění základních podmínek** z oblasti životního prostředí, změny klimatu, veřejného zdraví, zdraví rostlin a dobrých životních podmínek zvířat, které tvoří **podmínky podmíněnosti**.

Plněním těchto podmínek je podmíněno poskytování:

- Přímých plateb,
- Agroenvironmentálně-klimatických závazků (AEKO),
- Plateb na přírodní omezení nebo jiná omezení specifická pro určité oblasti (ANC) a
- Plateb na znevýhodnění specifická pro konkrétní oblasti (Natura 2000).

Základní podmínky podmíněnosti zahrnují **povinné požadavky na hospodaření (PPH)** podle II směrnice a nařízení EU a **standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)**.

Uvedené základní podmínky by v novém období SZP měly lépe zohledňovat výzvy v oblasti životního prostředí a klimatu, novou strukturu environmentálních prvků SZP a zajistit tak **vyšší úroveň ambicí v oblasti ochrany životního prostředí a klimatu** stanovenou ve sdělení Evropské komise s názvem „Budoucnost potravinářství a zemědělství“.

Fotografie: Archiv CSV

Financováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

STANDARDS DOBRÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO STAVU PŮDY

● DZES 1 Zachování poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše

Cílem je: ochrana trvalých travních porostů na zemědělské půdě. Na národní úrovni je požadováno **zachování poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše** ve srovnání s poměrem v referenčním roce 2018. Maximální snížení poměru může činit pouze 5 % ve srovnání s referenčním rokem.

Standard přebírá a upravuje předchozí podmínky zemědělských postupů příznivých pro klima a životní prostředí (greening) - Zachování stávajících trvalých travních porostů (§ 10 nařízení vlády č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Stanoveny jsou typy environmentálně citlivých ploch (ECP), kde platí zákaz změny zemědělské kultury trvalý travní porost (TTP) a definovány důvody nebo druhy zemědělských kultur, na které je umožněno trvalé travní porosty na těchto environmentálně citlivých plochách změnit.

Pozn.: V případě rozorání TTP a žádosti o Celofaremní ekoplatbu vzniká povinnost zpětného zatravnění v případě rozorání na plochách ECP a území Natura 2000 (resp. zatravnění za náhradu ostatních TTP mimo tyto environmentálně citlivé oblasti).

● DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť

Cílem je: ochrana půd bohatých na uhlík a a zabránění degradace těchto lokalit. Ochrana zamokřených půd a rašelinišť přispívá ke zmírnění dopadů změny klimatu.

Podmínky standardu budou účinné až **od roku 2025**. Připravuje se mapový podklad vymezení půd bohatých na uhlík a ploch mokřadů a rašelinišť.

● DZES 3 Zákaz vypalování strnišť na orné půdě

Cílem je: ponechání rostlinných zbytků pro zapravení do půdy, které podporuje zachování organických složek v půdě.

Podmínky standardu navazují na předchozí kontrolované požadavky podle standardu DZES 6 a) (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Pálení rostlinných zbytků na orné půdě (v evidenci půdy LPIS na standardní orné půdě, travním porostu na orné půdě nebo úhoru) může být povoleno rozhodnutím příslušného orgánu (ÚKZÚZ) v případě **mimořádných rostlinolékařských opatření**.

● DZES 4 Zřízení ochranných pásů u útvarů povrchových vod

Cílem je: zajištění ochrany vodních toků před znečištěním povrchovým smyvem hnojiv, pesticidů nebo jejich reziduí. Podmínka standardu se týká útvarů povrchových vod, které se nachází **uvnitř vymezených zranitelných oblastí i mimo ně**.

Podmínky standardu přebírají předchozí kontrolované požadavky podle standardu DZES I (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Standard navazuje na základní definice ochranných pásů pro zranitelné oblasti stanovené národním právním rámcem pro **nitrátovou směrnici** (§ 12 nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů).

Pozn.: Na plnění podmínek standardu DZES 4 v případě druhu zemědělské kultury standardní orná půda navazují podmínky Základní celofaremní ekoplatby a Prémiové celofaremní ekoplatby - povinné vyčlenění ochranného pásu podél vody.

● DZES 5 Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu

Cílem je: omezení projevů eroze na zemědělské půdě, které je podpořeno stanovením specifických podmínek pro pěstování plodin s erozně nízkou (NOF) nebo střední ochranou funkcí (SOF) a stanovením povinnosti použití **půdoochranných technologií** (POT) při pěstování těchto plodin na plochách erozně ohrožené půdy.

Podmínky standardu navazují na kontrolované požadavky pro omezení projevů eroze podle standardu DZES 5 (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

S ohledem na protierozní vyhlášku a nový Strategický plán společné zemědělské politiky 2023–2027 a rovněž i na Programové prohlášení vlády, dojde od roku 2024 k úpravě erozní ochrany půdy tak, aby lépe odpovídala specifickým vlastnostem jednotlivých kategorií erozního ohrožení.

Pozn.: Při splnění stanovených podmínek lze ochranné pásy pro DZES 5 využít k plnění podílu neprodukcí ploch standardu DZES 8A. a Celofaremní ekoplatby.

● DZES 6 Minimální pokryv půdy pro zamezení vzniku holé půdy v nejcitlivějších obdobích

Cílem je: zajištění pokryvu půdy a tím omezení rizika ztrát ornice a půdních živin v nejcitlivějších obdobích zejména **po sklizni plodin** nebo v zimě.

Podmínky standardu navazují na kontrolované požadavky podle standardu DZES 4 (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

NOVÉ – Podmínky standardu platí nově **bez zohlednění sklonitosti** (4°) pro standardní ornou půdu **s rozšířením na zemědělské trvalé kultury vinice, ovocné sady a na kulturu úhor**. Stanoveny jsou **termíny**, ve kterých je požadován pokryv půdy, a **podmínky**, které současně zohledňují charakteristiku jednotlivých zemědělských kultur.

Pozn.: Na podmínky standardu navazují podmínky Celofaremní ekoplatby pro kultury vinice, ovocný sad.

Fotografie: Archiv odboru přímých plateb, MZe

DZES 7A. Střídání plodin na orné půdě

Cílem je: zlepšení bilance organických látek v půdě vzhledem k rozličným požadavkům pěstovaných plodin na hnojení a vlivům plodin v osevním postupu. Současně střídáním plodin dochází k omezení šíření chorob.

NOVÉ – Tento **NOVÝ STANDARD** ukládá povinnost:

1) **Pěstování jiné hlavní plodiny**, než byla plodina pěstovaná v roce předcházejícím podání žádosti, **alespoň na 40 % výměry standardní orné půdy** evidované na žadatele.

2) Zároveň **na 100 % výměry** standardní orné půdy pak musí být **nejméně jednou v období 4 let** po sobě jdoucích **vystřídána hlavní plodina**.

Definice hlavní plodiny

Hlavní plodinou se rozumí plodina pěstovaná v příslušném roce podání jednotné žádosti ve vegetačním období od 1. června do 31. srpna, která je určená ke sklizni a kterou žadatel uvede v jednotné žádosti (deklarace plodiny). Definici hlavní plodiny dále stanoví § 2 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

ODLOŽENÍ ÚČINNOSTI

Podmínka střídání plodin začíná platit **od 1. ledna 2024** a nebude vyžadováno prostřídání plodiny mezi roky 2022 a 2023, v roce 2024 se musí vystřídat plodina oproti roku 2023 na alespoň 40 % orné půdy žadatele. Rok 2023 již bude započítán do kontroly 4-leté periody.

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

DZES 7B. Omezení plochy jedné plodiny

Cílem je: zlepšení nepříznivé struktury krajiny vzhledem k homogenitě hospodaření na přilehlých dílech půdních bloků a nadměrné velikosti dílů půdních bloků a zlepšení nízkého podílu ekostabilizačních prvků v krajině.

Podmínky pro **omezení plochy jedné plodiny na 30 ha** tento standard přebírá z kontrolovaných požadavků podle standardu DZES 5g (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

NOVÉ – Nová podmínka standardu **již od roku 2023 omezuje plochu jedné plodiny na silně erozně ohrožené ploše** (obsahuje souvislou plochu silně erozně ohrožené půdy větší než 2 hektary, nebo jejíž výměra je z více než 50 % pokryta silně erozně ohroženou půdou) **do 10 ha standardní orné půdy**.

Plocha jedné plodiny musí být rozdělena ochranným pásem, plochou jiné plodiny, krajinným prvkem nebo kombinací ochranného pásu a krajinného prvku nebo pásy podle půdoochranné technologie Pásové střídání plodin.

U plochy plodiny oseté před 1. 4. 2023 bude posuzováno splnění max. výměry plochy plodiny 30 ha.

Pozn.: Při splnění stanovených podmínek lze ochranné pásy pro DZES 7B. využít k plnění podílu neproduktivních ploch standardu DZES 8A. a Celofaremní ekoplatby.

DZES 8A. Minimální podíl z výměry zemědělského podniku vyhrazený pro neproduktivní plochy

Cílem je: zachování a zvýšení počtu neproduktivních ploch pro zlepšení biologické rozmanitosti zemědělské krajiny.

Standard přebírá a upravuje předchozí podmínky zemědělských postupů příznivých pro klima a životní prostředí (greening) - Plocha využívaná v ekologickém zájmu (§ 11 nařízení vlády č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

NOVÉ - V rámci podmínek standardů přibývá **NOVÁ PODMÍNKA**. Je nutné **vyčlenit minimální podíl neproduktivních ploch z celkové plochy zemědělských kultur - standardní orná půda, travní porost na orné půdě a úhor**.

Pro vyhrazení minimálního podílu neproduktivních ploch je možné vybrat ze 2 možností:

- **Nejméně 4 %** zastoupené krajinnými prvky, úhorem s porostem nebo ochrannými pásy, nebo
- **Nejméně 7 %**, včetně ploch meziplodin nebo ploch plodin vážících dusík, přičemž minimálně 3 % z toho musí tvořit krajinné prvky, úhor s porostem nebo ochranné pásy. (Každá z vyjmenovaných ploch se do výpočtu procenta neproduktivních ploch zohlední pouze jednou.)

Pro výpočet výměry neprodukční plochy pro splnění 4% nebo 7% podmínky se použijí **váhové koeficienty**, které tuto výměru v některých případech ovlivní.

Pozn.: V závislosti na zvolené variantě v DZES si zemědělec může zvolit variantu plnění Celofaremní ekoplatby pro neprodukční plochy, která navazuje na základní podmínky standardu.

DZES 8B. Zachování krajinných prvků

Cílem je: ochrana krajinných prvků na zemědělské půdě.

Podmínky tento standard přebírá z kontrolovaných požadavků podle standardu DZES 7 a) (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

NOVÉ – podmínky standardu se vztahují i na krajinné prvky nevidované v evidenci půdy (LPIS).

Nesmí tedy dojít k poškození krajinných prvků dle nařízení vlády č. 307/2014 Sb. nebo jakýchkoli jiných krajinných prvků odpovídajících definici uvedeného nařízení vlády.

DZES 8C. Zákaz ořezu dřevin v období hnízdění a odchovu ptáků

Cílem je: ochrana dřevinných krajinných prvků. Období **zákazu ořezu dřevin v době od 1. dubna do 31. října** příslušného kalendářního roku, které představuje dobu mimo obvyklé období vegetačního klidu, je stanoveno pro zaručení správného přístupu jak k ošetřování dřevin, tak k nerušení hnízdění a odchovu mláďat.

Podmínky tohoto standardu navazují na předchozí kontrolované požadavky podle standardu DZES 7 b) (příloha č. 2 nařízení vlády č. 48/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách náležejících do sítě Natura 2000

Cílem je: ochrana druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť z evropského pohledu nejcennějších, nejvíce ohrožených, vzácných či omezených svým výskytem. Soustava Natura 2000, kterou tvoří evropsky významné lokality a ptačí oblasti je definována zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Standard přebírá předchozí podmínky zemědělských postupů příznivých pro klima a životní prostředí (greening) - Zachování stávajících trvalých travních porostů (§ 10 nařízení vlády č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů) co se týče ploch trvalých travních porostů v oblastech Natura 2000.

Pozn.: V případě rozorání TTP na území Natura 2000 a žádosti o Celofaremní ekoplatbu vzniká **povinnost zpětného zatravnění**.

Fotografie: Archiv CSV

POVINNÉ POŽADAVKY NA HOSPODAŘENÍ (PPH)

Mezi směrnice a nařízení EU, podle jejichž vybraných ustanovení jsou stanoveny povinné požadavky na hospodaření, **jsou nově zařazeny:**

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (**rámcová vodní směrnice**)
 - požadavky částečně navazují na předchozí podmínky DZES 3 Ochrana podzemních vod proti znečištění,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů (**pesticidová směrnice**)
 - požadavky částečně navazují na předchozí minimální požadavky podle přílohy č. 3 nařízení vlády č. 79/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Naopak **mezi požadavky podmíněnosti od roku 2023 nepatří:**

- Směrnice Rady 2008/71/ES, **o identifikaci a evidování prasat,**
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000, **o systému identifikace a evidence skotu,** o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97,
- Nařízení Rady (ES) č. 21/2004, o stanovení systému **identifikace a evidence ovcí a koz** a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých **přenosných spongiformních encefalopatií.**

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

HODNOCENÍ V PŘÍPADĚ NEDODRŽENÍ PODMÍNĚNOSTI

V případě zjištění nedodržení povinných požadavků na hospodaření nebo podmínek standardů DZES je stanoveno **snížení požadovaných plateb** v závislosti na kritériích pro hodnocení zjištěného porušení – rozsah, závažnost, doba trvání, opakování a úmysl.

Na základě uvedených kritérií pro hodnocení je uplatňováno snížení požadovaných plateb **zpravidla ve výši 3 %**.

Pro **méně závažná porušení ve výši 1 %** a pro porušení **se závažnými důsledky** nebo porušení, která představují přímé nebezpečí pro lidské zdraví nebo zdraví zvířat, **ve výši 5 %**.

Vyšší míra snížení může být použita v případě zjištění porušení několika požadavků (až 10 %) nebo opakovaného či přetrvávajícího porušení (10 %) nebo zjištění úmyslného porušení pravidel podmíněnosti (15 – 100 %).

V případě **zabránění kontroly resp. jejího neumožnění (zmaření) nejsou platby poskytnuty vůbec**.

NOVÉ - v případě zjištění více porušení ve stejném kalendářním roce individuální snížení každého porušení (procentní podíly) **se sčítají**.

NOVÉ - Uplatněn může být **ZJEDNODUŠENÝ KONTROLNÍ SYSTÉM PRO MALÉ ZEMĚDELCE**. Pro malé zemědělce platí výjimky z plnění standardů DZES 7 – střídání plodin a DZES 8 – vyčlenění neproduktivních ploch na orné půdě. Dále jsou zohledněny malé podniky při hodnocení porušení pravidel podmíněnosti.

Fotografie: Archiv CSV

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Bližší informace k systému podmíněnosti najdete:

- v nařízení vlády č. 73/2023 Sb. o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům,
na internetových stránkách eAGRI / sekce Dotace / Strategický plán SZP 2023 – 2027,
- v Metodické příručce pro podmíněnost 2023,
- příp. na dotaz ke garantovi opatření ministerstva zemědělství.

PŘÁVNÍ PŘEDPISY:

ZÁKON č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 73/2023 Sb.
o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 307/2014 Sb.
o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů

Kontakt: Odbor přímých plateb, Ministerstvo zemědělství, info@mze.cz

Financováno
Evropskou unií

STRATEGICKÝ PLÁN SZP